

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3^{*}
THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY FOR ENHANCING
THE ACTIVITY LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHERS OF WATNONGKHLA
SCHOOL UNDER THE OFFICE OF CHONBURI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

สามารถ สอดทรัพย์

Samart Sodsup

โรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ชลบุรี ประเทศไทย

Watnongkhla School, The office of Chonburi primary education service area 3, Chonburi, Thailand

Corresponding author E-mail: samart33104@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า 2) สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 4) ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ ซึ่งรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research article aims to 1) study basic information develop the professional learning community for enhancing the activity learning management for teachers of Watnongkhla school. 2) design and development the professional learning community model. 3) test the professional learning community model, and 4) evaluate the professional learning community model. This

^{*} Received 29 August 2023; Revised 19 September 2023; Accepted 21 September 2023

research was research and development that was divided into 4 steps. The first step was to study basic information, the second step was to design and development of the model, third step was implementation and the fourth step was to evaluating the professional learning community model. The tools used for data collection were interviews with experts. Manual appropriateness assessment form to assess the suitability and feasibility of the model, a learning management plan assessment form, and the ability in activity learning assessment form. The statistics for analyzing the data were percentage, mean, and standard deviation. The research results were as following: 1) The teacher wanted to develop the ability to manage learning proactively and the guidelines for promoting the ability in activity learning management by learning together through professional learning community. 2) The model consisted of 5 components: (1) principle (2) objective (3) consists of process (4) measurement and evaluation and (5) condition for success. 3) The teacher's overall proactive learning management ability was at the highest level, and 4) the result from the evaluation of the model found that the overall was in the highest level. With separate domains, the process had the highest mean follow by the input, and product, and output respectively.

Keywords: Model, Professional Learning Community, The Activity Learning Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 23 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตาม ความเหมาะสมและมาตรา 24 กำหนดไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ ทำเป็น รัก การอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ไว้ในทุกรายสาระวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของไทย จากข้อมูลของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา พบว่า การศึกษาไทยยังประสบปัญหาในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล โดยเฉพาะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.), 2561) และข้อมูลจาก พิมพ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข พบว่า ปัญหาของเด็กไทยที่พบและต้องเร่งพัฒนา คือ เด็กไทยไว้นัยในการเรียนรู้ ไม่รักการอ่าน ไม่รู้จักใช้ ICT ให้เหมาะสม เพื่อให้รู้จริง ยังขาดความสามารถในการวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ คัดสรรสร้างสรรค์ การประเมิน การใช้เหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการเขียนและพูดสื่อสาร ความสามารถสืบสอบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำโครงงาน และสร้างนวัตกรรม (พิมพ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2561) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการ

สร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มี ครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher order thinking) กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจาก กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมี ความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2558) ซึ่งองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วย 1) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) เน้นกระบวนการเรียนรู้และเนื้อหา 3) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 4) เน้นการสะท้อน คิดของผู้เรียน 5) การจูงใจผู้เรียนโดยไม่เน้นการวัดประเมินผล (Cattaneo, 2017) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจบทเรียน สนใจและเพิ่มแรงจูงใจใน การเรียนรู้ การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ ครูต้องศึกษาและเลือกรูปแบบ เทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละ ครั้ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

โรงเรียนวัดหนองคล้า เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มี หน้าที่โดยตรงใน การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนวัดหนอง คล้า พบว่า ในรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายงานผลการทดสอบ National test (NT) และการทดสอบการอ่าน (Reading test : RT) ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560-2564 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับเขตพื้นที่และ ระดับชาติทุกวิชา นักเรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงจำนวนมาก นอกจากนี้รายงานผลการจัด การศึกษาพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และพบสาเหตุของปัญหาที่สำคัญเนื่องจากครูไม่มีความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดการส่งเสริมให้ครูเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิง รุก และการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (โรงเรียนวัดหนองคล้า, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน อาทิเช่น งานวิจัยของ ชาริณี ตรี วรวิญญู ค้นพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตกต่ำ และยังไม่มีความรู้ที่พึงประสงค์ เนื่องมาจาก หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูยังขาดประสิทธิภาพ หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถตอบสนองความ ต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย ครูขาดทักษะการจัด การเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้ดี ครูยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ชาริณี ตรีวรวิญญู, 2560) การพัฒนาครูที่ผ่านมา หน่วยงาน การศึกษาและนักวิชาการได้ใช้วิธีการพัฒนาครูที่หลากหลายเช่น การจัดอบรมครูแบบออนไลน์ การใช้วิธีการชี้แนะ และการเปลี่ยนพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) การใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อ พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพและคุณภาพของผู้เรียนร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ การเรียนรู้ ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิดอย่างเป็นระยะ ๆ และทำอย่าง ต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560); (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2561); (วิชัย วงษ์ ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองคล้า จึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งด้านการออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และเหมาะสมกับนักเรียน และการวัดและการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายตามสภาพจริง ซึ่ง

ผลการวิจัยนี้จะเป็แนวทางในการพัฒนาครูในสถานศึกษาและเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในครูโรงเรียนวัดหนองคล้า รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีวิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 – ธันวาคม พ.ศ. 2564 โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

2. สัมภาษณ์ครูโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จาก ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดหนองคล้า จำนวน 30 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. สันทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ระหว่างเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2565 – กรกฎาคม พ.ศ.2565 โดยดำเนินการดังนี้

1. ออกแบบและยกร่างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

เขต 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

3. ทดลองนำร่องเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

4. ปรับปรุงรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ระหว่างเดือน สิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ.2565 โดยนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 คู่มือการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไป ทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดหนองคล้า จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ.2565 โดยทำการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า 3 ด้าน ได้แก่

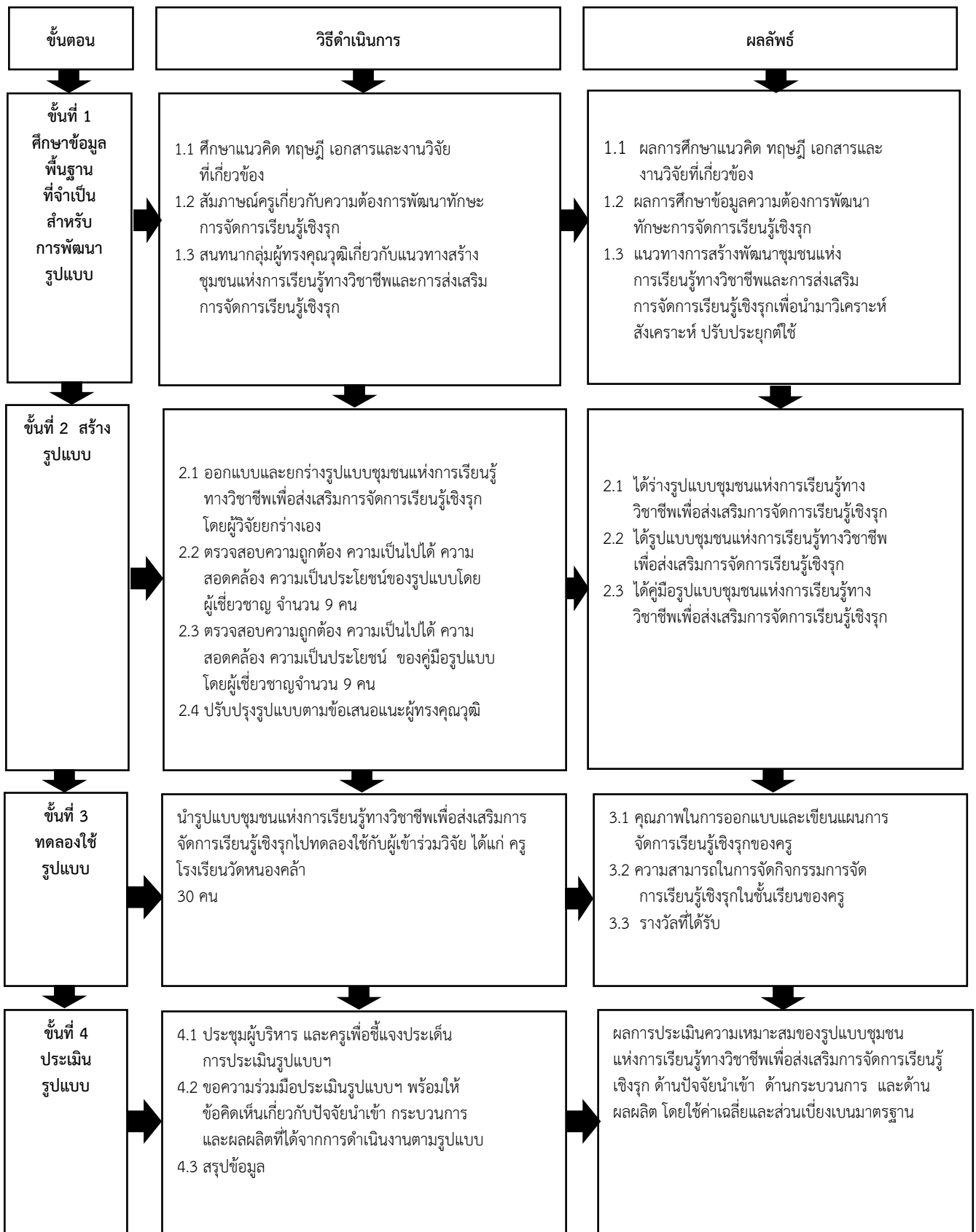
1. ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ ครู งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เวลาและสถานที่ในการดำเนินงานตามรูปแบบ

2. ด้านกระบวนการ เป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ด้านผลผลิต เป็นการประเมินผลกระทบเชิงบวกและความพึงพอใจต่อรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดหนองคล้า จำนวน 30 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

สรุปขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า 1) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และ 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลายแนวทาง เช่น การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

1.2 ผลการสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย

1.3 ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก			คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	แปลผล
	มากที่สุด/ ดีเยี่ยม (จำนวนคน)	มาก/ดี (จำนวนคน)	ปานกลาง/พอใช้ (จำนวนคน)		
การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	18	11	1	4.42	มาก
การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	16	11	3	33.26	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีครูจำนวน 18 คน มีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด ครูจำนวน 11 คน มีความสามารถอยู่ในระดับมาก และครู จำนวน 1 คน ที่มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี โดยมีครูจำนวน 16 คน มีความสามารถอยู่ในระดับดีเยี่ยม ครูจำนวน 11 คน มีความสามารถอยู่ในระดับดี และมีครูจำนวน 3 คน มีความสามารถอยู่ในระดับพอใช้ และ 3) สรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุด

ที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญและแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

รายการ	n=30		ระดับ ความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.59	0.35	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.73	0.29	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.50	0.28	มาก
เฉลี่ย	4.63	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต รายละเอียดแต่ละด้านดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ความพร้อมของผู้เชี่ยวชาญภายนอก ความพร้อมและการให้ความร่วมมือของครูโรงเรียนวัดหนองคล้า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ พบว่า ครูมีความคิดเห็นสูงสุดคือ ขั้นตอนสอนผลและเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ครูได้แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และทำให้ครูได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการที่ผ่านมา ด้านผลผลิต พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น และครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ดังนี้ 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 2) ความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) แนวทาง

สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chichibu, Uchizaki & Ono ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูโดยศึกษาบทเรียนร่วมกัน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดรับรู้และตระหนักถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการศึกษาชั้นเรียนในระดับต่ำ แม้ว่าจะมีการดำเนินการประชุมการศึกษาบทเรียนร่วมกันบ่อยครั้งก็ตาม ดังนั้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Chichibu, T., Uchizaki, T. & Ono, Y., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ansawi & Pang พบว่า ครูมีการรับรู้ทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และมีความเห็นว่าการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกันอาจนำไปสู่ความสำคัญของโครงการ SISC ของโรงเรียน (Ansawi, B. & Pang, V., 2017) ดังนั้นผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน วัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครู และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาแบบเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีทฤษฎีรองรับ ดังเช่น ทิศนา ขัมมณี ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การพัฒนาแบบที่ดีต้องมีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบนั้น ๆ มีองค์ประกอบของรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านหลักการ จุดประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล สามารถนำไปสู่เป้าหมายของรูปแบบที่กำหนดไว้ (ทิศนา ขัมมณี และคณะ, 2563) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ ที่พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ (กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์, 2563) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มยุรี เจริญศิริ ที่พบว่ารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้และกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนัก (Empower) ขั้นที่ 3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ (Collaboration) ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Applying) และขั้นที่ 5 การเผยแพร่เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ (Dissemination) (มยุรี เจริญศิริ, 2563)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี และ 3) สรุปสรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม มีจุดเด่นคือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูมีส่วนร่วมและ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และในระหว่าง การดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ ได้ทำการประเมินจำนวน 3 ครั้ง คือ การประเมินความสามารถ ในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนและสรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม เปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมเรียนรู้ได้ สะท้อนผลการปฏิบัติงานในการประชุมกลุ่มย่อยของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการ สะท้อนผลโดยรวมในการประชุมประจำเดือน นอกจากนี้ได้มีการนิเทศติดตามในลักษณะไม่เป็นทางการ เป็นไป ตามแนวคิดของ ประวิต เอราวรรณ์ ที่ได้เสนอกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสุข ภาวะในเว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (ประวิต เอราวรรณ์, 2560) กล่าวคือ การสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้ของครู ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมทบทวนและกำหนดทิศทาง หรือเป้าหมายเหล่านั้นอย่างแท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผน พัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้าง เครือข่าย โดยนำเรื่องราวหรือกลไกเหล่านั้นสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้ชุมชนอื่นได้มาศึกษาและ แลกเปลี่ยนร่วมกัน การสร้างคู่คิดของชุมชน (Community Buddy) และการเปิดกว้างสู่สาธารณะเช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Ishii ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของมหาวิทยาลัยฟุคุอิ ในญี่ปุ่น โดย ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสะท้อนผลการเรียนรู้ ทำครูประจำการได้พัฒนาความรู้เนื้อหาการสอนผ่าน การฝึกปฏิบัติจริงและไตร่ตรองซ้ำ ๆ (Ishii, K., 2017) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Willems & Van ที่ศึกษาพบว่า การศึกษาบทเรียนร่วมกันเป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูที่ทรงพลังและมีผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของครูทั้งด้าน การพัฒนาความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และความเชื่ออย่างมีนัยสำคัญ (Willems, I. & Van, B. P., 2019) นอกจากนี้ งานวิจัย Gutierrez ค้นพบว่า การศึกษาบทเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างมืออาชีพทั้งการเพิ่มพูนเนื้อหา การ ปรับปรุงกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานแบบร่วมมือและเป็นมืออาชีพ การ ตระหนักถึงความสำคัญของการสะท้อนกลับและการอภิปรายหลังบทเรียนและกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (Gutierrez, 2016)

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต อาจจะเป็น เพราะว่าการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนวัดหนองคล้า ทำให้ครูได้พัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน โดยโรงเรียนได้มีความเตรียมความพร้อมโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และ การที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ และปัจจัย สนับสนุนที่ส่งให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบผลสำเร็จ ในกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบ 5 ขั้นตอน ทำให้ ครูได้ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาผู้เรียนการกำหนดเป้าหมาย ประเด็นการพัฒนาการเรียนการสอน และแนวปฏิบัติของกลุ่ม มีความรู้และทักษะการออกแบบและเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหา หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถเผยแพร่แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ดีที่สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษาสู่สาธารณชนได้ ซึ่งการประเมินรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดรัตนะ บัวสนธ์ เป็นการประเมินหลัง

การใช้รูปแบบเสร็จแล้ว โดยค้นพบว่าการดำเนินงานตามรูปแบบโดยรวมประสบผลสำเร็จ (รัตน์ บัสนันท์, 2563) โดยครูโรงเรียนวัดหนองคล้ามีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศินี รุ่งเรือง ที่พบว่าผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบมีความเห็นว่ารูปแบบช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นและครูเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน (วศินี รุ่งเรือง, 2562) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุธิดา การิมี่ ที่พบว่า การใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาของครู ช่วยให้ครูมีเพื่อนร่วมปรึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างวิชาและผลการประเมินและรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (สุธิดา การิมี่, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาจนรงค์ มโนสุทธิฤทธิ์ ที่พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานสำหรับครูประจำการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก (อาจนรงค์ มโนสุทธิฤทธิ์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ครั้งนี้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย ดังสรุปภาพที่ 2 ดังนี้

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ภาพที่ 2 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

จากภาพที่ 2 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบคือหลักการ

วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ และกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายและแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสม เมื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและมีความสามารถในการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับดี และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนวัดหนองคล้า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกให้เห็นชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนควรมีวิสัยทัศน์ความผู้นำ และการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือ เน้นให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติจริง นิเทศติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้ใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย เป็นพื้นที่การทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนวัดหนองคล้า. (2564). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ชลบุรี: โรงเรียนวัดหนองคล้า.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.). (2561). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.).

- ชาธิณี ตรีวิทย์บุญ. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน: แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ. วารสารครุศาสตร์, 45(1), 299-319.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสุภาพะ. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <http://www.ires.or.th/?p=804>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี เจริญศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาคู่มือที่ใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(2), 36-49.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก : ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุธิดา การมี. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาของครูประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาจณรงค์ มโนสุทธิฤทธิ์. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานสำหรับครูประจำการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ansawi, B. & Pang, V. (2017). The Relationship between Professional Learning Community and Lesson Study: A Case Study in Low Performing Schools in Sabah, Malaysia. Sains Humanika, 9(1-3), 63-70.
- Chichibu, T., Uchizaki, T. & Ono, Y. (2019). Promoting Teacher Collaborative Learning in Lesson Study: Exploring and Interpreting Leadership to Create Professional Learning Community, in Instructional Leadership and Leadership for Learning in Schools: Understanding Theories of Leading. Tony Townsend (Ed.). London: Palgrave Macmillan.

- Ishii, K. (2017). Active Learning and Teacher Training: Lesson Study and Professional Learning Communities. *Scientist in Education*, 8 (Special Issue), 101-118.
- Willems, I. & Van, B. P. (2019). Lesson Study Effectiveness for Teachers' Professional Learning: a Best Evidence Synthesis. *International Journal for Lesson and Learning Studies*, 8(4), 257- 271.